

การวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนานักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

อำภาพร นามวงศ์พรหม PhD*

วารินทร์ บินโอะเซ็น พย.ด.**

มนพร ชาดิขานี พย.ม.**

ศุภรัตน์ แป้นโพธิ์กลาง พย.ม.**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนานักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย อาจารย์ที่ทำงานระหว่างปีการศึกษา 2545-2550 จำนวน 6 คน และ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 และ 4 จำนวน 20 คน เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูล พื้นฐานกลุ่มตัวอย่าง เทปและบันทึกการถอดเทปในการสนทนากลุ่ม เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานักศึกษาและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการติดตามผลบัณฑิตและแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ เกี่ยวกับคุณลักษณะทางวิชาการและวิชาชีพของบัณฑิตคณะพยาบาลศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูล ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติเชิงบรรยาย การวิเคราะห์เนื้อหา รูปแบบการพัฒนานักศึกษาใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีระบบ

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนานักศึกษาประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้าที่สำคัญคือการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนานักศึกษา ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการคัดเลือกนักศึกษา การพัฒนาด้านวิชาการและด้านคุณลักษณะทางวิชาชีพ 2) กระบวนการประกอบด้วยกระบวนการพัฒนานักศึกษาและระบบสนับสนุน ซึ่งกระบวนการพัฒนานักศึกษาประกอบด้วย ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ระบบพี่ดูแลน้อง การพัฒนาผ่านการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนระบบสนับสนุน ประกอบด้วย ตัวแบบด้านอาจารย์ แหล่งฝึกและวิชาชีพ กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และ 3) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือสมรรถนะของนักศึกษาทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษาในสถาบันการศึกษาพยาบาลที่มีบริบทที่คล้ายคลึงกัน

คำสำคัญ : การวิเคราะห์รูปแบบ กระบวนการพัฒนานักศึกษา

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลในสภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์อย่างมาก ดังเช่นปัจจุบันนี้ มีความท้าทายเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเรียกร้องต้องการของสังคมที่มีต่อพยาบาลวิชาชีพ ทั้งทางด้านสมรรถนะทางวิชาชีพบนพื้นฐานของความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งในเรื่องนี้ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในข้อบังคับของสภาการพยาบาล¹ ซึ่งสอดคล้อง

กับที่นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนานักศึกษาในระดับอุดมศึกษาไว้หลากหลาย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า มิติของการพัฒนามีความคล้ายคลึงกัน^{3,4} ซึ่งพอสรุปแนวทางการพัฒนานักศึกษาใหญ่ๆ ออกเป็น 2 ด้านคือ 1) การพัฒนาสมรรถนะทางด้านวิชาการและวิชาชีพ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติเกี่ยวกับวิชาชีพ เพื่อให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพได้ 2) การพัฒนาสมรรถนะที่เป็นองค์ประกอบในการประกอบอาชีพ ซึ่งรวมถึงทักษะด้านการติดต่อสัมพันธ์

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

** อาจารย์ประจำ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ระหว่างบุคคล การพัฒนาทักษะทางด้านสังคม และการพัฒนาอัตลักษณ์ของบุคคล เพื่อให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ซึ่งรวมถึงค่านิยม อัตมโนทัศน์ และความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง การพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะทางวิชาชีพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับที่พระธรรมปิฎก⁴ ซึ่งได้แบ่งการพัฒนาคนออกเป็น 4 ด้านคือ การพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา

โดยหลักการแล้วจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาศาสนาพยาบาลศาสตร์ไม่เพียงแต่จะมีข้อกำหนดกำหนดไว้ทั้งในกฎหมายแม่บท^{5,6} แล้ว ยังมีพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์⁷ เป็นแนวทาง อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิดและแนวทางนี้สู่การปฏิบัติเป็นความรับผิดชอบของแต่ละสถาบันการศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งได้เปิดดำเนินการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 เป็นต้นมา ได้ดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของสภาการพยาบาล และกระทรวงศึกษาธิการ มาโดยลำดับ ซึ่งในการจัดการศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์มุ่งพัฒนานักศึกษาให้เป็นพยาบาลที่ดี มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งจากการติดตามผลเบื้องต้น พบว่า นักศึกษามีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งทางด้านสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา และคุณลักษณะทางวิชาชีพ ดังนั้นทีมผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะได้มีการถอดบทเรียนรูปแบบการพัฒนานักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ เนื่องจากการทบทวนรายงานวิจัยที่มีมาก่อนยังไม่พบการถอดบทเรียนเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาพยาบาล งานวิจัยที่มีอยู่ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาและทดสอบผลของกระบวนการหรือรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนต่อมิติด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา ซึ่งรวมถึงเจตคติและค่านิยมในการประกอบวิชาชีพ⁷ การเรียนแบบนำตนเอง/ การเรียนรู้ด้วยตนเอง^{8,9,10,11} การใฝ่รู้และความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ¹² การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายที่จะวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนานักศึกษาที่เป็นการปฏิบัติที่ดีเลิศของมหาวิทยาลัยรังสิต คาดว่าผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนานักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์

รวมทั้งเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้จัดการศึกษาใช้เป็นแนวในการพัฒนานักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนานักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ทฤษฎีระบบ เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนานักศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยกระบวนการ (Process) ซึ่งรวมถึงปัจจัยด้านระบบสนับสนุน และปัจจัยด้านผลลัพธ์ (Output)

ปัจจัยนำเข้าที่เลือกมาศึกษาในครั้งนี้ ที่สำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยด้านนักศึกษา ปัจจัยด้านอาจารย์ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน และปัจจัยแวดล้อม โดยที่ส่วนของกระบวนการจะมุ่งเน้นที่การพัฒนาทั้งทางด้านวิชาการและคุณลักษณะทางวิชาชีพ ส่วนด้านผลลัพธ์นั้นจะมุ่งเน้นที่สมรรถนะทางด้านวิชาการ และคุณลักษณะทางวิชาชีพ ภายหลังจากกระบวนการพัฒนาแล้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนานักศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่มีอยู่และการสนทนากลุ่มจากประสบการณ์ของอาจารย์ที่ปฏิบัติงานระหว่างปีการศึกษา 2545-2550 และนักศึกษาที่ศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2547-2549

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย คือ อาจารย์และนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ งานวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) อาจารย์ที่ทำงานในคณะพยาบาลศาสตร์ระหว่างปีการศึกษา 2545-2550 ซึ่งมีจำนวน 6 คน 2) นักศึกษาที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการประกอบด้วย คณะกรรมการนักศึกษาฯ ผู้แทนชั้นปี และนักศึกษา

ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 รวม 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- 1) แบบบันทึกข้อมูลลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง
- 2) เทปและแบบบันทึกการถอดเทปในการสนทนากลุ่ม (Focus group) ของอาจารย์และกลุ่มนักศึกษา
- 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวิชาการและวิชาชีพของบัณฑิตคณะพยาบาลศาสตร์

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนดังนี้ คือ 1) โครงการวิจัยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการสำนักงานพัฒนาการเรียนการสอนและกรรมการจริยธรรมมหาวิทยาลัยรังสิต 2) ขออาสาสมัครตัวแทนอาจารย์และนักศึกษาเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยให้ข้อมูลเป็นรายกลุ่มเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ วิธีการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากผลการวิจัย ซึ่งรูปแบบการนำเสนอข้อมูลการวิจัยจะไม่สามารถเชื่อมโยงถึงผู้ให้ข้อมูลได้ เมื่ออาจารย์และนักศึกษายินยอมด้วยวาจา จึงเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้คือ 1) ทีมผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานักศึกษา ซึ่งรวมถึง แผนพัฒนานักศึกษา กิจกรรมการดำเนินงานตามแผน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ซึ่งได้แก่ แผนพัฒนาคณะฯ แผนงาน/โครงการพัฒนานักศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา 2) จัดทำการสนทนากลุ่มอาจารย์และกลุ่มนักศึกษาเพื่อสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานักศึกษาและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งบันทึกเทป 3) อาจารย์และนักศึกษาดูปแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวิชาชีพของนักศึกษา/บัณฑิต 4) วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและรายงานที่ถอดจากการบันทึกเทป และ 5) นำเสนอผลสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลต่อกลุ่มอาจารย์และนักศึกษา เพื่อการตรวจสอบความตรงของข้อมูลที่ได้จากการสรุปผล ซึ่งอาจารย์และนักศึกษาทั้งหมดเห็นด้วยกับข้อสรุปของคณะผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

- 1) วิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและความคิดเห็น

ของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของบัณฑิตด้วยสถิติเชิงบรรยาย 2) วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ นำเสนอเป็น 2 ส่วน ดังนี้ คือ ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างอาจารย์และนักศึกษา และรูปแบบการพัฒนานักศึกษา

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ จำนวน 6 คน เป็นหญิงทั้งหมด มีอายุระหว่าง 45-55 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยอายุ 49.83 ปี ($SD = 4.07$) มีสถานภาพสมรสได้ 3 คน และคู่ 3 คน มีตำแหน่งบริหาร 5 คน ระยะเวลาปฏิบัติงาน 2.4 ถึง 22 ปี ระยะเวลาเฉลี่ย 14.38 ปี ($SD = 9.19$)

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาจำนวน 20 คน เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 10 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด มีอายุระหว่าง 21-26 ปี อายุเฉลี่ย 22.08 ปี ($SD = 1.75$) และมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่วัดจากเกรดเฉลี่ยสะสมของชั้นปีอยู่ระหว่าง 2.70-3.55 มีเกรดเฉลี่ยสะสมเฉลี่ย 3.15 ($SD = 0.36$) ส่วนกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีจำนวน 10 คน เป็นเพศหญิง 9 คน ชาย 1 คน มีอายุระหว่าง 22-24 ปี มีอายุเฉลี่ย 23.10 ปี ($SD = 0.58$) และมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่วัดจากเกรดเฉลี่ยสะสมของชั้นปี ระหว่าง 2.90-3.82 มีเกรดเฉลี่ยสะสมเฉลี่ย 3.35 ($SD = 0.34$)

รูปแบบการพัฒนานักศึกษา จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า รูปแบบการพัฒนานักศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนานักศึกษา 2) กระบวนการพัฒนานักศึกษาซึ่งประกอบด้วย ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการพัฒนานักศึกษาผ่านการเรียนการสอน 3) ระบบสนับสนุน และ 4) ผลลัพธ์ของกระบวนการพัฒนานักศึกษา

1) ปัจจัยนำเข้า: ปัจจัยนำเข้าที่สำคัญ คือ การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนานักศึกษา โดยให้สอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมายของคณะ ซึ่งครอบคลุมทั้งทางด้าน กระบวนการคัดเลือกนักศึกษา การพัฒนาด้านวิชาการ และด้านคุณลักษณะทางวิชาชีพ

ด้านกระบวนการคัดเลือกนักศึกษา พบว่า การใช้วิธีการที่หลากหลายทำให้ได้นักศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าที่มีคุณภาพ โดยการกำหนดเกรดเฉลี่ยสะสมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การใช้ผลการทดสอบมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการที่มีอยู่ การทดสอบทางด้านการคิดวิเคราะห์ คุณธรรม จริยธรรม การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพและมีความพร้อมในการเรียน รวมทั้งการไม่จำกัดอายุ และสถานภาพทางครอบครัว เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีวุฒิภาวะเข้าสู่วิชาชีพมากขึ้น ด้านการพัฒนาด้านวิชาการและคุณลักษณะทางวิชาชีพ โดยการกำหนดบันไดพัฒนาความสามารถของนักศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางเพื่อนำไปสู่เป้าหมายสำหรับอาจารย์และนักศึกษาและสามารถติดตามผลอย่างต่อเนื่องได้

2) กระบวนการพัฒนานักศึกษา ผลการวิเคราะห์พบว่ากระบวนการพัฒนานักศึกษาประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ระบบพี่ดูแลน้อง และการพัฒนาผ่านการเรียนการสอน ดังนี้

2.1) ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์นับได้ว่าเป็น “Best Practice” ในอีกรูปแบบหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งด้านนักศึกษา เพื่อนรุ่นพี่ ผู้ปกครอง อาจารย์ แหล่งฝึก รวมทั้งผสมผสานการพัฒนา นักศึกษา ทั้งทางด้านวิชาการและคุณลักษณะทางวิชาชีพไว้ด้วยกัน

อาจารย์ที่ปรึกษา 1 คนดูแลนักศึกษาจำนวน 12-15 คน โดยจะติดตามดูแลนักศึกษากลุ่มนี้ตั้งแต่แรกเริ่มเข้าในชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 4 ซึ่งจะทำงานประสานกับเพื่อน รุ่นพี่ และผู้ปกครองในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นกับนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาจะเป็นผู้ประสานงานในการแก้ปัญหาและติดตามผลในระบบนี้ พบว่าอาจารย์สอนภาคปฏิบัติเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนานักศึกษา

2.2) ระบบพี่ดูแลน้อง ระบบนี้เริ่มจากคณะกรรมการนักศึกษาซึ่งเป็นผู้จัดระบบพี่ดูแลน้องโดยมอบหมายให้พี่ดูแลน้องเป็นรายบุคคล ในรูปของกลุ่มย่อยและให้การดูแลในระดับชั้นปี โดยชั้นปีที่สูงกว่าจะดูแลชั้นปีที่ต่ำกว่า ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะและ

มหาวิทยาลัย รวมทั้งด้านวิชาการโดยการติวและเป็นพี่ปรึกษา โดยที่การดูแลนักศึกษาในภาพรวมจะดำเนินการตามกระบวนการของมหาวิทยาลัยในรูปของแผนงาน/โครงการประจำปี

2.3) การพัฒนานักศึกษาผ่านการเรียนการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่จะใช้บันไดการพัฒนาวิชาการและคุณลักษณะทางวิชาชีพเป็นแนวทาง ซึ่งจะเห็นได้จากคู่มือนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์และประมวลวิชาของรายวิชาภาคปฏิบัติที่ได้กำหนดคุณลักษณะทางวิชาชีพซึ่งเป็นเกณฑ์ทางด้านจริยธรรมที่นักศึกษาจะต้องผ่านก่อนที่จะได้รับการประเมินทางด้านวิชาการ

คณะฯมีระบบในการพัฒนา ประเมินและติดตามผลการเรียนของนักศึกษาทุกคนในทุกชั้นปี โดยกำหนดให้มีระบบการพิจารณาข้อสอบและการตัดเกรดในระดับกลุ่มวิชาและระดับคณะก่อนนำเสนอคณะกรรมการกำกับมาตรฐานสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์จากภายนอกเพื่อพิจารณา รวมทั้งมีอาจารย์ที่ปรึกษาดูตามผลการเรียนของนักศึกษาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนานักศึกษาด้านการเรียน

3) ระบบสนับสนุนในการพัฒนานักศึกษา ประกอบด้วย ตัวแบบด้านอาจารย์ กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน อิทธิพลของแหล่งฝึกปฏิบัติและการมีส่วนร่วมของครอบครัว

3.1) ตัวแบบด้านอาจารย์ อาจารย์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษา พบว่า ในการสอนภาคปฏิบัตินั้น อาจารย์เป็นตัวแทนทั้งในด้านความคิดและการปฏิบัติ ดังคำกล่าวของอาจารย์และนักศึกษาต่อไปนี้

“ครูมีอิทธิพลต่อนักศึกษามากเลย โดยเฉพาะเด็กชั้นปีต้น ๆ เช่น ปี 2 วิชาปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐาน เพราะว่าครูจะเป็นเหมือนตัวแบบ นักศึกษาจะมองครูเป็นหลัก ถ้าครูใจดี ครูค่อย ๆ พูด เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่หรือดูแลเขาเป็นอย่างดี เขาก็จะจำโมเดลตรงนั้นไป”

“อาจารย์เป็นทั้งแบบอย่างและช่วยปลูกฝัง อาจารย์จะทำให้ดูเลยว่านี่คือลักษณะพยาบาลที่ควรจะเป็น ซึ่งเราสามารถสังเกตเห็นได้ เราจะเห็นว่าอย่างนี้น่าเชื่อถือ อย่างนี้ไม่ใช่มันเป็นการซึมซับ”

3.2) กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าเพื่อนมีส่วนสำคัญเป็นอันดับแรก ที่ช่วยให้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ทั้ง ทางด้านการปรับตัวและการเรียน โดยเฉพาะการจัดกลุ่ม ตัว ดังคำกล่าวของนักศึกษาที่ว่า

“หนูคิดว่าเพื่อนมีส่วนสำคัญมากเพราะแต่ ก่อนนะคะ ถ้ามองที่ตัวหนู ตอนที่เข้ามาแรก ๆ ก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับมหาวิทยาลัย ยังไม่รู้ว่าจะต้องทำยังไงจะ ตอนแรก ๆ เกรดจะต่ำมาก พอได้มาคบกับเพื่อนจริง ๆ เพื่อนจะช่วยในการตัวทำให้เกรดขึ้นมาได้ค่อนข้างดีคะ”

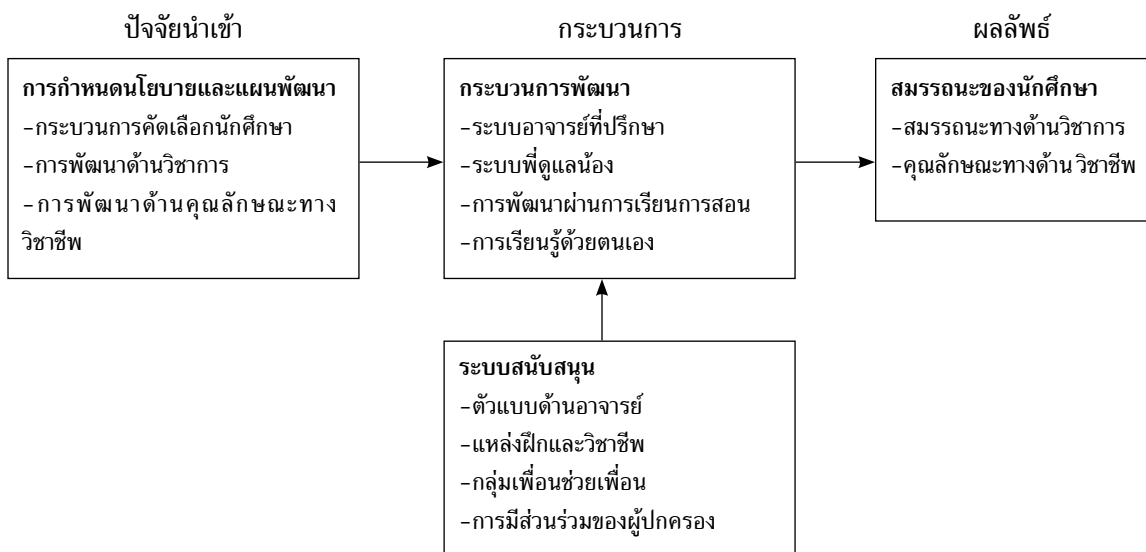
3.3) อิทธิพลของแหล่งฝึกและวิชาชีพ แหล่งฝึกส่วนใหญ่เป็นสถานบริการสุขภาพที่มุ่งเน้นการ ให้บริการ ซึ่งมุ่งงานเป็นหลัก การแบ่งงานเป็นไปตาม หน้าที่จึงทำให้นักศึกษาต้องเรียนรู้ในสถานการณ์ที่จำกัด อาจารย์ท่านหนึ่งกล่าวว่า

“แหล่งฝึกเป็นอะไรที่เราไปทำอะไรตรง นั้นยาก มันต้องย้อนกลับมาที่อาจารย์ แหล่งฝึกจะเป็น ตัวหล่อหลอมเขา (นักศึกษา) ทั้งหมด แต่เรา (อาจารย์) เป็นคนคอยชี้แนะให้เขาเห็น แต่ถึงอาจารย์จะดีแค่ไหน พอเข้าสู่ระบบนั้นมันก็ทำยาก”

3.4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญต่อการ ประสบความสำเร็จของนักศึกษาโดยการให้กำลังใจเมื่อมี ปัญหาในการเรียน ให้สติและชี้ให้เห็นประโยชน์ในการ ศึกษาที่มีต่อครอบครัวและชีวิตการทำงานในอนาคต

4) ผลลัพธ์ของกระบวนการพัฒนานักศึกษา

จากการติดตามผลลัพธ์ของกระบวนการพัฒนานักศึกษา ด้านสมรรถนะทางด้านวิชาการและวิชาชีพ พบว่า สมรรถนะผลทางด้านการเรียนที่วัดจากคะแนนเฉลี่ย สะสมของทุกชั้นปีสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ผลที่ตามมาคือ การตกออกลดลงและระยะเวลาการสำเร็จตามหลักสูตรมี จำนวนที่สูงขึ้น ผลการประเมินของผู้ใช้บัณฑิต ในระยะที่ 2 (2545-2549) พบว่าผู้บัณฑิตมีความพึงพอใจใน ภาพรวมในระดับดี โดยพบว่า ความรู้ ทักษะ และเจตคติ อยู่ในระดับปานกลางถึงดี มีลักษณะเด่น คือ บุคลิกภาพดี การสื่อสาร และมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบ และกระตือรือร้น ส่วนทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ และ คอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับพอใช้ โดยสรุปแล้ว พบว่า รูปแบบการพัฒนานักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ เป็นดังนี้

การอภิปรายผล

กระบวนการพัฒนานักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ที่สรุปได้จากการวิเคราะห์ครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่าสอดคล้องกับแนวคิดและมิติของการพัฒนานักศึกษาที่เสนอแนะโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาที่ว่า การพัฒนานักศึกษาจะต้องมีการพัฒนาทั้งสมรรถนะทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพและพัฒนาสมรรถนะที่เป็นองค์ประกอบในการประกอบวิชาชีพ และพัฒนาอัตลักษณ์ของบุคคล มุ่งเน้นที่การพัฒนาคุณภาพจริยธรรมโดยการพัฒนาจะผ่านทั้งทางด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และกิจกรรมนักศึกษาควบคู่กันไป³ ในองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยสอดคล้องกับวิบูลย์ลักษณ์ปริยาวาสกุล¹⁰ ที่พบว่ารูปแบบการพัฒนานักศึกษาพยาบาลด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข 32 สถาบันทั่วประเทศพบว่าเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้พัฒนานักศึกษาพยาบาล ส่วนมิติอื่นๆของผลการวิจัยยังไม่พบบางงานวิจัยที่มีลักษณะคล้ายกับงานวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากรูปแบบการพัฒนานักศึกษาเกิดจากการวิเคราะห์ และสรุปผลจากข้อมูลที่มีอยู่ ซึ่งรวมถึงเอกสาร การสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม จึงทำให้ไม่สมบูรณ์ และสะท้อนกระบวนการพัฒนาที่ไม่ชัดเจน คณะพยาบาลศาสตร์จึงควรต้องนำรูปแบบไปใช้เพื่อให้ได้รูปแบบที่สมบูรณ์ขึ้น และได้ข้อสรุปด้านกระบวนการพัฒนาชัดเจนยิ่งขึ้น ควรได้มีการศึกษาเชิงลึกต่อไปเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ของนักศึกษาอย่างแท้จริง และรูปแบบการพัฒนานักศึกษานี้จะเป็นประโยชน์มากขึ้นถ้ามีการนำไปใช้ทดสอบในกลุ่มนักศึกษาต่างๆ เพิ่มขึ้น

References

1. Thailand Nursing and Midwifery Council. Thailand Professional Nursing and Midwifery Act B.E. 1985 Revision of the Act B.E. 1997. 3rd edition. Nonthaburi: Thailand Nursing and Midwifery Council; 2004.
2. Kajornsil S. New dimension of the student activity affair 2: Student development. Bangkok: Dhuakij Bundit University; 1995.
3. Thephasadin Na Ayudhya W. The development of moral and ethics of undergraduate student. Research and Development. Bureau of Higher Education Standards University Affairs; 2000.
4. Phra Dhammapidok. Education: Developmental tool that need to be developed. 2nd edition. Bangkok. Buddhist Foundation; 1998.
5. Office of the National Education Commission. Prime Minister's Office. National Education Act of B.E. 1999. Bangkok: ONCE; 1999
6. The Secretariat of the Senate. Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550. Bangkok: Office; 2007.
7. Tanmookayakul O, Nasae T, Petchpichetchan W, Kanokwong O, Hatagit O. Developmental process on attitude and value in professional practice: Case study. Faculty of Nursing, Prince of Songkla University; 1995.
8. Chaiyasak M, Pannarong K, Malai C. The effects of teaching by using portfolio to self – directed learning skill of nursing students in practicum under supervisions of preceptors. Journal of Nursing Education 2002; 13(3): 53–63.
9. Toabua S. The development of teaching and learning process for enhancing self-directed learning of nursing students. Journal of Nursing Education 2004; 15(3): 87–94.
10. Preeyawongsakul W. A nursing student development model with activities enhancing self- directed learning readiness for increase learning ability. (Thesis). Bangkok: Chulalongkorn University; 2004.
11. Punthasee P, Sikaow O. The effect of clinical teaching by using case studies on the ability development of applying nursing process in clinical practice of nursing students. Thai Journal of Nursing Council 2009; 24(3): 81–83.
12. Juntangam M, Rodchamdee P. Effect of research-based instruction on inquiry and critical thinking ability of nursing students. Journal of Nursing Education 2003; 14(3): 27–36.

The Analysis of Student Development Model, School of Nursing, Rangsit University*

Ampaporn Namvongprom PhD*

Varin Binhosen PhD**

Manaporn Chatchumni M.N.S.**

Suparat Panpoklang M.N.S.**

Abstract

This descriptive research aimed to analyses a model of student development, the School of Nursing, Rangsit University. A sample of 6 teachers and 20 students in the third and fourth year who had worked and studied during the academic year of 2002–2007 participated in this study. The instruments used in this study included biographic information sheet, tape recording and verbal transcriptions of the sample during the focus group, documents related to students development process and academic outcomes and questionnaires regarding academic and professional characteristics of the graduates. The content was analyzed; the model was developed in accords with a general system theory.

The model synthesized consisted of 3 components: 1) The most important input is the policy and student development plan which comprises admission criteria and process, academic and professional development plan for students; 2) Two primary factors comprising the process, student development process and the supportive system. Student development process consists of a student advisory system, taking care of a younger sister, development through learning, and self–development; Supportive system comprises the teacher as a role model, clinical setting and professional competencies. This model may be benefit for student development in School of Nursing with similar context.

Keywords: the analysis model, student development process

*Assistant Professor, School of Nursing, Rangsit University

**Instructor, School of Nursing, Rangsit University